

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D27 15 พ.ค. 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น จีน, สหรัฐฯ และประเทศในเอเชีย	กลยุทธ์เชิงรุกของจีนกับบททดสอบนโยบายต่างประเทศของไทยในยุคภูมิรัฐศาสตร์ใหม่	
ประเด็นสำคัญ	- ประธานาธิบดี สี จิ้นผิง เยือน 3 ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ - ยุทธศาสตร์เอเชียบริหารเอเชีย - วิเคราะห์การเยือนทั้ง 3 ประเทศของสีจิ้นผิง - ทำไม สี จิ้นผิง ไม่รวมประเทศไทยในการเยือนประเทศต่าง ๆ เอเชีย - ผลกระทบต่อประเทศไทย	

ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ของจีนได้เดินทางเยือน 3 ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้แก่ เวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชา เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทวิภาคีและส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ โดยสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

เมื่อวันที่ 14 เมษายน 2025 ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ของจีน เริ่มต้นการเยือน 3 ประเทศในอาเซียน เพื่อแสดงบทบาทนำของจีนในระดับภูมิภาค ท่ามกลางความตึงเครียดจากสงครามการค้ากับสหรัฐฯ ซึ่งนำโดยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์

ในการเยือน **เวียดนาม** จีนและเวียดนามเตรียมลงนามในข้อตกลงราว 40 ฉบับ ครอบคลุมด้านความมั่นคง การทหาร สาธารณูปโภค และโครงการรถไฟมูลค่า 8,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ

มาเลเซีย ซึ่งเป็นประเทศอาเซียนรายแรกที่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน มาเลเซียมีบทบาทสำคัญในอาเซียน โดยปีนี้ทำหน้าที่เป็นประธานอาเซียนภายใต้แนวคิด “การพัฒนาอย่างครอบคลุมและยั่งยืน” การเยือนมาเลเซียครั้งนี้จึงไม่เพียงส่งเสริมความสัมพันธ์ทวิภาคีเท่านั้น แต่ยังเป็นการยืนยันว่าจีนสนับสนุนบทบาทนำของอาเซียนในภูมิภาคอย่างจริงจัง และพร้อมจะร่วมมือกันเพื่อผลักดันการพัฒนาในภูมิภาคนี้อย่างยั่งยืน

กัมพูชา ซึ่งเป็นประเทศที่จีนมองว่าเป็น “มิตรแท้” ที่ให้การสนับสนุนกันมาตลอด โดยเฉพาะในช่วงเปลี่ยนผ่านการเมืองของกัมพูชาเมื่อปีที่แล้ว นายกรัฐมนตรีฮุน มาเนต เลือกเดินทางเยือนจีนเป็นประเทศแรกหลังรับตำแหน่ง การเยือนของสี จิ้นผิงในครั้งนี้จะเน้นการผลักดันความร่วมมือภายใต้กรอบ “ความร่วมมือมหัศจรรย์” ที่ครอบคลุมทั้งด้านเศรษฐกิจ โครงสร้างพื้นฐาน พลังงาน และความมั่นคง ก่อนหน้าการเยือนเพียงไม่กี่วัน กัมพูชาเพิ่งเปิดใช้งานถนนหมายเลข 71C ซึ่งสร้างโดยบริษัทจากจีน ถือเป็นหนึ่งในโครงการร่วมมือที่เห็นผลเป็นรูปธรรม

การเยือนทั้งสามประเทศครั้งนี้มีเป้าหมายสำคัญหลายด้าน ได้แก่ การเสริมสร้างความไว้วางใจทางยุทธศาสตร์ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อเพิ่มความเข้าใจระหว่างประชาชน รวมถึงการหารือแนวทางจัดการกับความท้าทายร่วมกัน เช่น ปัญหาการปกป้องทางการค้า หรือความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ในภูมิภาค

จากข้อมูลด้านบนสืบเนื่องมาจาก ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงของจีนได้เปิดตัวยุทธศาสตร์ความมั่นคงใหม่ ที่มุ่งเน้นการลดบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาคเอเชีย เรียกว่า “เอเชียบริหารเอเชีย” โดยระบุว่า “เรื่องของเอเชีย คนเอเชียต้องจัดการเอง” ซึ่งเป็นการส่งสัญญาณถึงประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐฯ ว่าอาจถึงเวลาที่จะลดอิทธิพลในภูมิภาคนี้ และเปิดทางให้จีนก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำด้านเสถียรภาพยุทธศาสตร์ “เอเชียบริหารเอเชีย” (Asia for Asians) เป็นแนวคิดที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิงของจีนผลักดันในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยมีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมบทบาทของประเทศในเอเชีย โดยเฉพาะจีน ในการกำหนดทิศทางความมั่นคง การพัฒนา และการเมืองของภูมิภาคเอเชีย โดยลดบทบาทของมหาอำนาจจากภายนอก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรตะวันตก

การผลักดันแนวคิด “เอเชียบริหารเอเชีย” นั้นมีรากฐานมาจาก “Asian Security Concept” ที่จีนเคยประกาศไว้ในปี 2014 ซึ่งเสนอทางเลือกใหม่ให้กับประเทศในเอเชียในการรักษาความมั่นคงโดยไม่พึ่งพาการแทรกแซงจากสหรัฐฯ หรือประเทศตะวันตก โดยสี จิ้นผิงเชื่อว่าภูมิภาคเอเชียสามารถจัดการปัญหาภายในได้ด้วยตนเอง

ภายใต้แนวคิดนี้ จีนเสนอว่าปัญหาและความท้าทายของภูมิภาคควรถูกจัดการโดยประเทศในภูมิภาคเอง ด้วยกลไกความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น องค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (SCO), ความริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) และการส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง เช่น RCEP (ความตกลงหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค)

นอกจากนี้ จีนยังเน้นบทบาทของตนในฐานะ “ผู้นำที่มีความรับผิดชอบ” โดยชูแนวคิดการพัฒนาอย่างสันติ ไม่แทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น และเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน เพื่อลดการพึ่งพิงตะวันตกและส่งเสริมการมีอิทธิพลทางภูมิรัฐศาสตร์ในระยะยาว

อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากบางฝ่ายว่าเป็นการพยายามสร้างระเบียบโลกแบบจีน (China-centric order) และลดทอนเสถียรภาพของสมดุลอำนาจในภูมิภาค โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมของจีนในทะเลจีนใต้และพรมแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน

การวิเคราะห์การเยือนทั้ง 3 ประเทศของสี จิ้นผิง

การเดินทางเยือนเวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชา ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ช่วงวันที่ 14 - 18 เมษายน พ.ศ. 2568 ถือเป็นหมากตัวสำคัญในกระดานยุทธศาสตร์ของจีน ท่ามกลางบริบทความตึงเครียดจากสงครามการค้าระหว่างจีนกับสหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ การเยือนครั้งนี้จึงไม่ใช่เพียงการแสดงมิตรไมตรีทางการทูตแบบทั่วไป หากแต่สะท้อนถึงความพยายามของจีนในการยึดตำแหน่งผู้นำทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับภูมิภาค และอาจเรียกได้ว่าเป็นการเดินเกมเชิงรุกเพื่อสถาปนาบทบาท “มหาอำนาจที่มีความรับผิดชอบ” ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เวียดนาม เป็นประเทศที่มีปัญหาเรื่องภาษีจากประธานาธิบดีทรัมป์หนัก และ โดยเฉพาะในช่วงที่จีนกำลังเผชิญแรงกดดันจากกำแพงภาษีของสหรัฐฯ เช่นกัน จึงมีบริษัทจีนจำนวนมากเลือกเวียดนามเป็นฐานการผลิตสำรองเพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากสงครามการค้า อีกประเด็นคือ **เวียดนามใช้การทูตไม่ลุ่ม** จีนอาจใช้ออกาสดึงมาข้างจีน ความร่วมมือระหว่างจีนกับเวียดนามที่ประกอบด้วยข้อตกลงมากกว่า 40 ฉบับ รวมถึงเงินกู้เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โครงการโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ รถไฟเชื่อมต่อสองประเทศ เหล่านี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความใกล้ชิดทางเศรษฐกิจ แต่ยังตอกย้ำการวางรากฐานการพึ่งพาในระยะยาว แม้ว่า **ทั้งสองประเทศจะยังมีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้**ก็ตาม

ในกรณีของ**มาเลเซีย** ประเทศมาเลเซียเป็นประเทศที่มีความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ด้วยเช่นกัน **ประเทศมาเลเซีย มี 2 ฝั่งมหาสมุทร ด้านฝั่งบอร์เนียว จีน ไม่ต้องการให้สหรัฐฯ เข้ามามีอิทธิพล** โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ ที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative (BRI) ทั้งในรูปของท่าเรือน้ำลึก เส้นทางรถไฟ ซึ่งจีนจะสร้างเส้นทางรถไฟความเร็วสูงที่ต่อจากไทยไปสิงคโปร์ รวมถึงเขตเศรษฐกิจพิเศษ การมีพันธมิตรที่มั่นคงในมาเลเซียจะช่วยจีนรักษาความต่อเนื่องของเส้นทางโลจิสติกส์ระหว่างแผ่นดินใหญ่กับภูมิภาคอื่น ๆ ท่ามกลางความไม่แน่นอนของสถานการณ์ระหว่างประเทศ

ส่วนกัมพูชา แม้จะเล็กกว่าในมิติเศรษฐกิจ แต่กลับมีความสำคัญสูงทางการเมือง กัมพูชาถือเป็นพันธมิตรใกล้ชิดที่สุดของจีนในอาเซียน และเป็นหนึ่งในประเทศที่จีนสามารถใช้เป็น “ฐานเสียง” ในเวทีอาเซียน เพื่อถ่วงดุลต่อความพยายามของบางประเทศที่ต่อต้านจีน โดยเฉพาะในกรณีข้อพิพาททะเลจีนใต้ การลงทุนของจีนในกัมพูชาทั้งในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษ เมืองใหม่ และโครงสร้างพื้นฐานทางทหารและพลเรือน คือการยึดฐานที่มั่นทางภูมิรัฐศาสตร์ ที่สามารถใช้งานได้ทั้งในยามสงบและในยามวิกฤติอีกประการคือ **ประเทศกัมพูชามีท่าทีที่เปลี่ยนไป** คือไปทางสหรัฐฯ มากขึ้น จีนจึงใช้การช่วยสนับสนุนการก่อสร้างฐานทัพเรือเรียม และการขุดคลองพุนันโซ เพื่อดึงกัมพูชาไว้

การเยือนทั้ง 3 ประเทศของสี จิ้นผิงในครั้งนี้ถือเป็น**กลยุทธ์ทางการทูตเชิงรุก** เพื่อขยายอิทธิพลของจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในขณะเดียวกันก็ลดทอนบทบาทของสหรัฐฯ ในภูมิภาค ผ่านความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ผูกพันกันในระยะยาว ภายใต้ภาพลักษณ์ของการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมเสถียรภาพ และยับยั้งเคียงข้างประเทศกำลังพัฒนาในโลกที่กำลังเผชิญแรงปะทะของมหาอำนาจ

การที่ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง **ไม่รวมประเทศไทยไว้ในแผนการเยือนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2568 นั้น ไม่ได้สะท้อนถึงความห่างเหินทางการทูตระหว่างจีนกับไทย หากแต่เป็นผลจากการพิจารณาอย่างรอบด้านของจีนตามบริบททางยุทธศาสตร์และการเมืองระหว่างประเทศในช่วงเวลานั้น โดยมีเหตุผลหลักที่สามารถอธิบายได้ ดังนี้

เหตุผลแรกคือ การเลือกเยือนเวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชาในครั้งนี้ เป็นการเลือกประเทศเป้าหมายตามลำดับความสำคัญเฉพาะหน้าในทางยุทธศาสตร์ เวียดนามเป็นฐานการผลิตสำคัญที่บริษัทจีนจำนวนมากกำลังย้ายเข้าไปลงทุนเพื่อเลี่ยงผลกระทบจากสงครามการค้ากับสหรัฐฯ ในขณะที่มาเลเซียเป็นประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้จุดยุทธศาสตร์ของเส้นทางเดินเรือโลกอย่างช่องแคบมะละกา ซึ่งจีนให้ความสำคัญต่อความมั่นคงด้านพลังงานและโลจิสติกส์ ส่วนกัมพูชาเป็นพันธมิตรใกล้ชิดที่จีนสามารถพึ่งพาได้ในเวทีอาเซียนและเป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญในลุ่มแม่น้ำโขง การเลือกประเทศทั้งสามนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในเชิงผลประโยชน์และการเสริมอิทธิพล

ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระดับทวิภาคียังถือว่ามั่นคงและแน่นแฟ้นอย่างต่อเนื่อง จีนและไทยมีความร่วมมือในหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ การทหาร และวัฒนธรรม โดยไม่มีประเด็นความขัดแย้งรุนแรง เช่น ข้อพิพาททางทะเลหรือด้านความมั่นคง ความสัมพันธ์ที่มั่นคงเช่นนี้อาจไม่จำเป็นต้องใช้การเยือนระดับผู้นำในช่วงเวลาสั้น ๆ หากไม่มีประเด็นเร่งด่วนที่ต้องจัดการ ดังนั้น การที่ไทยไม่อยู่ในรายชื่อประเทศที่สี่ จีนจึงเยือนครั้งนี้ จึงไม่ใช่สัญญาณลบ หากแต่เป็นการจัดลำดับความสำคัญในบริบทที่ต่างกัน

อีกประเด็นหนึ่งคือ สถานการณ์การเมืองภายในของไทยในช่วงต้นปี 2568 ยังคงมีความผันผวนและไม่

แน่นอนในระดับหนึ่ง จีนซึ่งมีลักษณะการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบระมัดระวัง มักจะเลือกเยือนประเทศที่มีเสถียรภาพทางการเมืองชัดเจน หรือสามารถสร้างภาพลักษณ์ของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมได้มากกว่า การเยือนการเยือนไทยออกไป จึงอาจเป็นการรอจังหวะที่เหมาะสม เพื่อให้การเยือนในอนาคตสามารถบรรลุผลทั้งในทางสัญลักษณ์และเชิงยุทธศาสตร์ได้มากที่สุด **นอกจากนี้** การเยือนในครั้งนี้ของผู้นำจีนมีระยะเวลาจำกัด จีนจึงจำเป็นต้องจัดลำดับความสำคัญของประเทศที่จะเยือนให้สอดคล้องกับผลประโยชน์สูงสุดในเวลาอันสั้น ขณะที่ประเทศไทยอาจถูกจัดให้อยู่ในแผนการเยือนรอบถัดไป หรืออาจมีโอกาสนในการพบปะทวิภาคีในเวทีระหว่างประเทศอื่น ๆ เช่น การประชุม G20 หรือกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค

การที่สี่ จีนผิงยังไม่เดินทางเยือนไทยในรอบนี้ ไม่ใช่เรื่องผิดปกติในทางการทูต แต่เป็นผลจากการวางยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นประเทศซึ่งมี “จุดตึงเครียด” หรือ “โอกาสทางยุทธศาสตร์” ที่จีนต้องเร่งดำเนินการในระยะสั้น ในขณะที่ไทยยังคงรักษาความสัมพันธ์ที่มั่นคงกับจีน และสามารถใช้เวลาอันนี้ในการเตรียมความพร้อมสำหรับความร่วมมือระยะยาวที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

การเดินทางเยือนเวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชา ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง มีผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย ซึ่งอยู่ในทำเลยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นสมาชิกสำคัญของอาเซียน

ในด้านโอกาส การที่จีนผลักดันให้ประเทศในอาเซียนเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่อุปทานโลก เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากกำแพงภาษีของสหรัฐฯ ถือเป็นช่องทางที่ไทยอาจได้รับประโยชน์ หากสามารถเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานและแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความพยายามของจีนในการกระชับความสัมพันธ์กับเวียดนามและมาเลเซียผ่านโครงการลงทุนจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางการย้ายฐานการผลิตมายังภูมิภาคนี้ ซึ่งไทยสามารถแทรกตัวเข้าไปมีบทบาทได้ โดยเฉพาะหากสามารถเร่งพัฒนาโครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก (EEC) ให้กลายเป็นศูนย์กลางการลงทุนและโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงจีนกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้อย่างราบรื่น

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายที่มาพร้อมกันก็คือ การที่ประเทศไทยอาจต้องเผชิญแรงกดดันทางการทูตจากทั้งสองมหาอำนาจ โดยเฉพาะเมื่อสหรัฐฯ และจีนมีท่าทีแข่งขันกันอย่างชัดเจนมากขึ้นในภูมิภาคนี้ ไทยในฐานะประเทศที่มีความสัมพันธ์กับทั้งสองฝ่าย อาจถูกดึงเข้าสู่เกมทางยุทธศาสตร์ที่ซับซ้อนมากขึ้น จนต้องเลือกข้างไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง นอกจากนี้ หากไทยไม่มีบทบาทชัดเจนในประเด็นระดับภูมิภาค ก็อาจสูญเสียพื้นที่ทางการเมืองและเศรษฐกิจให้กับประเทศเพื่อนบ้านที่ดำเนินนโยบายเชิงรุกมากกว่า เช่น เวียดนาม หรืออินโดนีเซีย อีกด้านหนึ่งที่ไทยต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ บทบาทของตนเองในโครงการความร่วมมือลุ่มน้ำล้านช้าง-แม่โขง ซึ่งจีนกำลังใช้เป็นเครื่องมือหลักในการเชื่อมโยงความร่วมมือกับประเทศในกลุ่มน้ำโขง ทั้งในด้านพลังงาน ทรัพยากรน้ำ และการพัฒนาเศรษฐกิจ หากไทยไม่สามารถรักษาอำนาจการต่อรองในกลไกนี้ได้ ก็อาจเผชิญแรงกดดันในประเด็นสำคัญ เช่น การบริหารจัดการน้ำจากแม่น้ำโขง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อเกษตรกรและประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

หากการทูตเชิงรุก ของ สี จิ้นผิง เป็นการเข้าใกล้กับประเทศอื่นมากขึ้นและมองไม่เห็นความสำคัญของประเทศไทย ประเทศไทยเราควรเล่นเกมเชิงรุกเข้าหาประเทศจีนเพื่อรักษาระดับความใกล้ชิดไม่ให้เกิดระยะห่างที่เพิ่มมากกว่าชาติอื่น ๆ ซึ่งอาจทำให้สูญเสียความได้เปรียบที่มีอยู่ได้ การทูตเชิงรุก ของ สี จิ้นผิง ไม่เพียงแต่เป็นการตอกย้ำอิทธิพลของจีนในภูมิภาค แต่ยังเป็นเครื่องทดสอบความสามารถของไทยในการดำเนินนโยบายต่างประเทศที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของภูมิรัฐศาสตร์โลก

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบุญ
อจ.กก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://themomentum.co/report-xi-jinping-seas-tour-tariff-wars/> 'ไม่มีใครชนะในสงครามการค้า' สี จิ้นผิง เปิดฉากเยือนอาเซียนที่เวียดนาม ร้องให้ภูมิภาครักษาระเบียบการค้าโลก
2. <https://www.tnnthailand.com/world/196407/> สีจิ้นผิงเยือนกัมพูชาพบฮุน มาเนต
3. <https://mgronline.com/china/detail/9680000035660> สี จิ้นผิง" เปิดฉากภารกิจเยือนต่างประเทศปี 68 เดินสายเยือนเวียดนาม มาเลเซีย และกัมพูชา
4. <https://www.thaipbs.or.th/news/content/351615> เอกอัครราชทูตจีนฯ แถลงภารกิจ "สี จิ้นผิง" เยือน 3 ประเทศอาเซียน